Vol 6 Issue 4 Oct 2016 ISSN No :2231-5063

International Multidisciplinary Research Journal

Golden Research Thoughts

Chief Editor
Dr.Tukaram Narayan Shinde

Publisher
Mrs.Laxmi Ashok Yakkaldevi

Associate Editor
Dr.Rajani Dalvi

Honorary
Mr.Ashok Yakkaldevi

Welcome to GRT

RNI MAHMUL/2011/38595 **ISSN No.2231-5063**

Golden Research Thoughts Journal is a multidisciplinary research journal, published monthly in English, Hindi & Marathi Language. All research papers submitted to the journal will be double - blind peer reviewed referred by members of the editorial board.Readers will include investigator in universities, research institutes government and industry with research interest in the general subjects.

Regional Editor

Dr. T. Manichander

International Advisory Board

Kamani Perera
Regional Center For Strategic Studies, Sri Lanka

Janaki Sinnasamy
Librarian, University of Malaya

Romona Mihaila
Spiru Haret University, Romania

Delia Serbescu
Spiru Haret University, Bucharest, Romania

Anurag Misra
DBS College, Kanpur

Titus PopPhD, Partium Christian University, Oradea,Romania

Mohammad Hailat
Dept. of Mathematical Sciences, University of South Carolina Aiken

Abdullah Sabbagh
Engineering Studies, Sydney

Ecaterina Patrascu
Spiru Haret University, Bucharest

Loredana Bosca
Spiru Haret University, Romania

Fabricio Moraes de Almeida
Federal University of Rondonia, Brazil

George - Calin SERITAN
Faculty of Philosophy and Socio-Political Sciences Al. I. Cuza University, Iasi

Hasan Baktir
English Language and Literature Department, Kayseri

Ghayoor Abbas Chotana
Dept of Chemistry, Lahore University of Management Sciences[PK]

Anna Maria Constantinovici
AL. I. Cuza University, Romania

Ilie Pintea,
Spiru Haret University, Romania

Xiaohua Yang
PhD, USA

......More

Editorial Board

Pratap Vyamktrao Naikwade
ASP College Devrukh,Ratnagiri,MS India

R. R. Patil
Head Geology Department Solapur University,Solapur

Rama Bhosale
Prin. and Jt. Director Higher Education, Panvel

Salve R. N.
Department of Sociology, Shivaji University,Kolhapur

Govind P. Shinde
Bharati Vidyapeeth School of Distance Education Center, Navi Mumbai

Chakane Sanjay Dnyaneshwar
Arts, Science & Commerce College, Indapur, Pune

Awadhesh Kumar Shirotriya
Secretary,Play India Play,Meerut(U.P.)

Iresh Swami
Ex - VC. Solapur University, Solapur

N.S. Dhaygude
Ex. Prin. Dayanand College, Solapur

Narendra Kadu
Jt. Director Higher Education, Pune

K. M. Bhandarkar
Praful Patel College of Education, Gondia

Sonal Singh
Vikram University, Ujjain

G. P. Patankar
S. D. M. Degree College, Honavar, Karnataka

Maj. S. Bakhtiar Choudhary
Director,Hyderabad AP India.

S.Parvathi Devi
Ph.D.-University of Allahabad

Sonal Singh,
Vikram University, Ujjain

Rajendra Shendge
Director, B.C.U.D. Solapur University, Solapur

R. R. Yalikar
Director Managment Institute, Solapur

Umesh Rajderkar
Head Humanities & Social Science YCMOU,Nashik

S. R. Pandya
Head Education Dept. Mumbai University, Mumbai

Alka Darshan Shrivastava
Shaskiya Snatkottar Mahavidyalaya, Dhar

Rahul Shriram Sudke
Devi Ahilya Vishwavidyalaya, Indore

S.KANNAN
Annamalai University,TN

Satish Kumar Kalhotra
Maulana Azad National Urdu University

Address:-Ashok Yakkaldevi 258/34, Raviwar Peth, Solapur - 413 005 Maharashtra, India
Cell : 9595 359 435, Ph No: 02172372010 Email: ayisrj@yahoo.in Website: www.aygrt.isrj.org

ISSN: 2231-5063 Impact Factor :4.6052(UIF) Volume - 6 | Issue - 4 | October - 2016

GRT Golden Research Thoughts

सामाजिक विकासात शिक्षणाची भूमिका

प्रा.डॉ. बाळासाहेब धोंडीभाऊ माशेरे
सी.के. गोयल महाविद्यालय, दापोडी, पुणे .

प्रस्तावना :

सामाजिक विकास : जंगलात रानोमाळ भटकून, कुंदमुळे खाऊन गुजरान करणारा आदिवासी समाज आणि शहरात वास्तव्य करणारा सुसंस्कृत समाज यांच्यात दिसणाऱ्या जमीन आसमानाच्या अंतराचे एकमेव कारण म्हणजे शिक्षण होय. समाजक विकासासाठी शिक्षण अत्यंत आवश्यक आहे.

समाज विकास म्हणजे राहणाऱ्या सर्व व्यक्तींचा सामूहिक विकास होय. त्यांच्या राहणीमानात दिसून येणारा नजरेत भरणारा विकास होय.

समाजाची निर्मिती फार पूर्वीपासून झालेली आहे. सुरक्षिततेच्या दृष्टीने तसेच, दैनंदिन गरजांच्या पुर्ततेसाठी आणि एकत्र सहजीवन व्यथीत करण्याच्या मानवी नैसर्गिक प्रवृतीतून समाजाची निर्मिती झाली आहे.

समाजाने वाढत्या ज्ञानामुळे जाणीवपूर्वक शिक्षण देण्यासाठी शाळा-महाविद्यालयाची निर्मिती केलेली झाहे. याच शिक्षणामुळे मानवी समाजात बदल झालेले दिसून येतात. शिक्षणाचे सामाजिक विकासातील महत्व पुढील मुद्यांद्वारे स्पष्ट करता येईल.

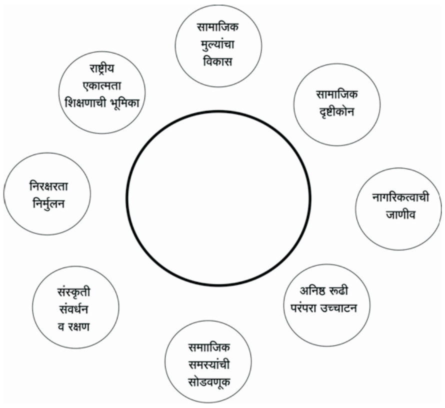

१) सामाजिक मूल्यांचा विकास : मनुष्य हा समाजाशिवाय राहू शकत नाही. आणि समाजात राहायचे म्हटले तर समायोजन महत्वाचे मानले जाते. शिक्षणातून विविध सामाजिक मूल्यांचा विकास साधला जातो. उदा. समाजसेवा, सहकार्य, समाजनिष्ठा इत्यादी, थोडक्यात या सामाजिक मुल्यांमुळे समाज विकासाला चालना मिळते.

२) सामाजिक दृष्टिकोन : शिक्षणामुळे समाजात अभूतपूर्व बदल झालेला दिसतो. चांगला सामाजिक दृष्टीकोन शिक्षणातून निर्माण होतो. भारताला स्वातंत्र करण्यासाठी गुलामगिरीची, अत्याचाराची जाणीव करून देण्याची भारतीय समाजात वैचारिक मनोभूमिका तयार केली ती शिक्षणानेच. स्वतंत्र भारतीय समाजाला प्रगतीकडे वाटचाल करायला शिकवले तेही शिक्षणानेच. सर्व क्षेत्रात स्त्रीया आपल्या बुद्धीमतेचा कर्तृत्वाचा परिचय करून देऊ शकली ते शिक्षणानेच. आजही २१ व्या शतकाच्या उंबरठ्यावर असतांना सामाजिक दृष्टिकोन बदलण्याचे काम शिक्षण करीत आहे.

३) नागरिकत्वाची जाणवी : समाजाच्या विकासामध्ये नागरिक हा घटक महत्वाचा आहे. समाजासाठी आवश्यक असे सद्गुणी चारित्र्यशील नागरिक, सुजाण, शहाणे नागरिक, कर्तव्याची जाणीव असणारे नागरिक शिक्षणातून निर्माण होण्यास मदत होते व त्यातूनच सामाजिक विकासाला चालना मिळते.

४) अनिष्ट रूढी परंपरा उच्चाटन : समाजातील अनिष्ठ रूढी परंपरा, अंधश्रद्धा दूर करून समाजपरिवर्तन शिक्षणाच्या माध्यमातून केले जाते. सतीप्रथा, बालविवाह, स्त्रीशिक्षण, या विषयी जागरूकता शिक्षणातूनच हाते. जातीव्यवस्था, अस्पृश्यता दूर करण्याचे काम शिक्षणाच्या माध्यमातून केले जाते.

५) सामाजिक समस्यांची सोडवणूक : सामाजिक परिस्थितीतील समाजाच्या समस्या व सामाजिक प्रश्न यांची जाणीव व सोडवणूक करण्याचे सामर्थ्य केवळ

शिक्षणातच आहे. काळा बाजार, भ्रष्टाचार, गुंडगिरी, वाढती लोकसंख्या बेकारी, प्रदूषण, हुंडाबळी, महागाई यासारख्या अनेक समस्यांनी समाज ग्रासलेला आहे. या समस्यांची जाणीव आणि त्या दृष्टीने करावयाचे प्रयत्न नवीन पिढीला पटवून देण्याचे आणि त्या दृष्टीने त्यांना कार्यप्रवृत्त करावयाचे सामर्थ्य केवल शिक्षणातच आहे.

६) संस्कृती संवर्धन व रक्षण : समाज विकासात व समाज परिवर्तनात आणि सामाजिक स्थैर्यात संस्कृती महत्वाची मानली जाते. संस्कृती हे एक मोठे सामाजिक धन आहे. संस्कृतीतील चांगल्या बाबींचे रक्षण व संवर्धन करण्याचे काम शिक्षणातून केले जाते व त्यातूनच समाज परिवर्तनाला मदत होते.

७) निरक्षरता निर्मूलन : निरक्षरता हा सामाजिक प्रगतीतील फार मोठा अडसर मानला जातो. शिक्षणातून निरक्षरता उच्चाटन होवून सुसंस्कृतपणा, सज्ञानपणा प्राप्त होण्यास मदत होते आणि त्यातूनच सामाजिक प्रगतीस हातभार लागतो.

अशा प्रकारे योग्य शिक्षणाशिवाय समाजाच्या प्रगतीचा, विकासाचा आपण विचार करू शकत नाही. शिक्षण म्हणजे समाज विकासातील स्फुर्ती मानली जाते.

८) राष्ट्रीय एकात्मता शिक्षणाची भूमिका : राष्ट्रीय एकात्मता ही भावना आहे राष्ट्र विकासासाठी व देशाच्या अखंडतेसाठी या भावनेची अत्यंत गरज आहे. भारतासारख्या विशाल देशात विविध जातीचे. विविध धर्माचे विविध पंथाचे, विविध वंशाचे लोक राहतात. या विविधतेतून एकात्मता प्रस्थापित करणे आवश्यक आहे. देशांतील लोकांमध्ये परस्पर सलोख्याची, बंधुत्वाची भूमिका पार पाडावी लागते.

संदर्भ

१) देशमुख एल. शिक्षणाचे तत्वज्ञान व समाजशास्त्र- फडके प्रकाशन, कोल्हापूर.
२) भगत रा.तु. उष:काल उद्याच्या शिक्षणाचा- चैतन्य प्रकाशन, कोल्हापूर.
३) वीरकर प्र. व माणिरकर प्रा. उद्योन्मुख भारतीय समाजाचे शिक्षण व शिक्षक, पुणे विद्यार्थीगृह प्रकाशन , पुणे -३०.
४) अहेर हि. उद्योन्मुख भारतीय शिक्षण व शिक्षक-विद्या प्रकाशन नागपूर.

Publish Research Article
International Level Multidisciplinary Research Journal For All Subjects

Dear Sir/Mam,

We invite unpublished Research Paper,Summary of Research Project,Theses,Books and Book Review for publication,you will be pleased to know that our journals are

Associated and Indexed,India

- ✶ International Scientific Journal Consortium
- ✶ OPEN J-GATE

Associated and Indexed,USA

- EBSCO
- Index Copernicus
- Publication Index
- Academic Journal Database
- Contemporary Research Index
- Academic Paper Databse
- Digital Journals Database
- Current Index to Scholarly Journals
- Elite Scientific Journal Archive
- Directory Of Academic Resources
- Scholar Journal Index
- Recent Science Index
- Scientific Resources Database
- Directory Of Research Journal Indexing

Golden Research Thoughts
258/34 Raviwar Peth Solapur-413005,Maharashtra
Contact-9595359435
E-Mail-ayisrj@yahoo.in/ayisrj2011@gmail.com
Website : www.aygrt.isrj.org